

1925 YILINDA SİVEREK'TE YAYIMLANAN YEREL BİR DERGİ:

ALTIN IŞIK

Batuhan ERDOĞAN*

Öz

Yerel basın yalnızca belli bir bölgede, özellikle büyük şehirlerin dışındaki yerleşim yerlerinde yayımlanan, ülke çapında satışı bulunmayan, yayımlandıkları yöreye ait haber ve konuların bulunduğu basın ortamı olarak tanımlanır. Sultan Abdülaziz'in 1864 yılında Vilayet Nizamnamesini kabul etmesi sonucunda neşredilmeye başlayan vilayet gazeteleri, yerel gazete ve dergilerin temellerini oluşturur. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, yaygın basın organlarında olduğu gibi yerel gazete ve dergilerin sayısında da artış görülür. Kurtuluş Savaşı sırasında direnişin halka yayılmasına öncülük eden yerel basın organları, Cumhuriyet Dönemi'nde yenilikleri yöre halkına ulaştırma sorumluluğunu üstlenir. *Altın Işık*, Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında Şevval 1343/Nisan 1925 ile Muharrem 1344/Ağustos 1925 tarihleri arasında, Siverek'te toplam yedi sayı olarak yayımlanan yerel bir dergidir. Adını Ziya Gökalp'in düşüncelerinden alan *Altın Işık* dergisi kendini başlık altında bulunan "İlmî, fennî, edebî, içtimaî Türk mecmuasıdır." cümlesiyle tanımlar. On beş günde bir yayımlanmayı vadetse de yayım periyodunu istikrarlı bir şekilde sürdüremez. Bazı sayılar arasında yaklaşık bir aylık bir süre mevcuttur. Derginin yazar kadrosunda kuruculardan Mehmet Siret [Bayar] ve Acemzade Mahmut Fikret [Karakoyunlu]'nun dışında Gergerizade Mustafa Vasfi [Gerger], Mehmet Hilmi [Erenler] ile Hamid Zülfü [Tigrel] bulunur. Dergide yerel bir basın organı olması nedeniyle ülkenin tamamını ilgilendiren meseleler ile birlikte, Siverek ve çevresindeki problemleri dile getiren yazılar da bulunur. Ulusal ve yerel konularda yazılan düşünce yazılarının yanında şiir, metin şerhi, hatırat ve hikâye türünde edebî yazılara da yer verilmiştir. *Altın Işık* kısa ömürlü bir süreli yayım olmasına rağmen Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yerel dergilerinden biri olması, neşredildiği dönemde bölgenin sorunlarını yansıtmaya ve gerçekleştirilen inkılapları taşrada yaşayan halka duyurması bakımından önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada *Altın Işık* dergisinin mizanpaj özellikleri, tirajı, nüsha bedeli, abonelik şartları ile yazar kadrosunda bulunan isimlerin biyografik bilgilerine yer verilmiş ve derginin muhtevası "Edebî Yazılar", "Sosyal ve Siyasi Konulu Yazılar", "Siverek ve Çevresi Hakkındaki Yazılar", "İlanlar, Diğer Yazılar ve Görsel İçerikler" alt başlıklarında incelenmiştir. Çalışmanın sonunda derginin ulaşılabilen sayılarının kronolojik dizini bulunmaktadır.

Anahtar kelimeler: *Altın Işık*, Siverek, 1925, dergi, yerel basın

A LOCAL MAGAZINE IN PUBLISHED SİVEREK IN 1925: ALTIN IŞIK

Abstract

Local press is defined only as the press environment in which news and topics belonging to the region in which they are published are published in a certain region, especially in settlements outside the big cities, which do not have a nationwide sale. The provincial newspapers, which began to be published as a result of Sultan Abdülaziz's acceptance of the Provincial Regulations in 1864, formed the basis of local journals and newspapers. After the declaration of the Second Constitutional Era, there was an increase in the number of local newspapers and magazines as well as in the widespread press organs. The local press organs that led the spread of resistance to the people during the Turkish War of Independence assumed the responsibility of conveying innovations to the local people in the Republican Period. *Altın Işık* is a local journal published in Siverek between Şevval 1343/April 1925 and Muharrem 1344/August 1925 in the first years of the Republican Period as a total of seven issues. Taking its name from the thoughts of Ziya Gökalp, *Altın Işık* defines itself with the sentence "It is a scientific, technical, literary, social Turkish journal." under the title.

* Doktora Öğrencisi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İzmir/Türkiye, erdogan.bthn@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-4948-5435

Although it promises to be published every fifteen days, it cannot maintain its publication period consistently. Some issues include a period of about a month. In addition to the founders Mehmet Siret [Bayar] and Acemzade Mahmut Fikret [Karakoyunlu], the authoral staff of the journal includes Gergerizade Mustafa Vasfi [Gerger], Mehmet Hilmi [Erenler] and Hamid Zülfü [Tigrel]. Since it is a local journal, the journal includes articles that express the problems in and around Siverek as well as issues that concern the whole country. In addition to the opinion writings written on national and local subjects, literary writings in the form of poems, text commentaries, memoirs and short stories were also included. Although *Altın Işık* is a short-lived journal, it has an important place in terms of being one of the first local journals of the Republican Period, reflecting the problems of the region in the period it was published and announcing the reforms carried out to the people living in the provinces. In this study, the layout features, circulation, copy price, subscription conditions and biographical information of the names in the author staff of *Altın Işık* were included and the content of the journal was examined under the subheadings of “Literary Articles”, “Social and Political Articles”, “Articles about Siverek and its Surroundings”, “Advertisements, Other Articles and Visual Contents”. At the end of the study, there is a chronological index of the available issues of the magazine.

Keywords: *Altın Işık*, Siverek, 1925, magazine, local press

Giriş

Yerel basın, taşra ya da Anadolu basını olarak da adlandırılır. Yerel basının temellerini vilayet gazeteleri oluşturur. Sultan Abdülaziz'in 1864 yılında Vilayet Nizamnamesini kabul etmesiyle birlikte, vilayetlerin oluşturulma süreci başlar. Bu süreçte kültürel alanda gerçekleştirilen en önemli adım, her vilayet merkezinde matbaa kurulmasıdır. Vilayet matbaalarında basılan takvim, yıllık, dinî ve edebî eserler yanında resmî mahiyette vilayet gazeteleri yayımlanır. Vilayet gazeteleri aracılığıyla pek çok bölgede ilk defa süreli yayın çıkarılır. Bu gazeteler bölgelerdeki ilk süreli yayın olduklarından işe gazeteciliğin temelinden başlanmıştır. Elde edilen deneyimler, Kurtuluş Savaşı ve sonrasında Anadolu'da yayımlanan yerel gazetelere aktarılmıştır (Varlık, 1985: 99-102). Millî Mücadele esnasında direnişin halka yayılmasında öncülük eden yerel gazete ve dergiler, cumhuriyetin ilanından sonra yenilikleri halka ulaştırma görevini üstlenir. İnkılâplar, yeni rejimle ortaya çıkan değer ve kavramlar, ulaşılması istenen hedefler gazete ve dergiler aracılığıyla halka aktarılır.

Mustafa Kemal Atatürk, yerel basının yüklendiği önemli sorumluluklar nedeniyle onları “fazilet adaları” olarak tanımlar ve bölgesel girişimleri destekler. Desteklenen yerel basın organlarından biri, Siverek'te çıkarılan İrfan gazetesidir: 7 Mayıs 1923'te yayın hayatına başlayan gazete, 3 Şubat 1925 tarihine kadar şapirograf makinesiyle basılır. Baskı kalitesini artırmak isteyen Mehmet Siret Bey, Mustafa Kemâl'e telgraf çekerek talebini iletir. Kısa bir süre sonra üç yüz liralık nakit para yardımı ile bir matbaa makinesi Siverek'e gönderilir (Bulut, 1999: 21-22). Hükümetten gelen yardımlardan iki ay sonra Mehmet Siret Bey ve arkadaşları, İrfan gazetesiyile birlikte *Altın Işık* dergisini de çıkarmaya başlar. *Altın Işık* yedi sayılık bir dergi olmasına karşın Cumhuriyet Dönemi'nin ve bölgenin ilk yerel dergilerinden biri olması bakımından yerel basın tarihinde mühim bir yere sahiptir.

Bu çalışmada *Altın Işık* dergisinin şekil özellikleri ve yazar kadrosu tanıtılmış, dergide yer alan metinler konularına göre incelenmiştir. Ekler bölümünde derginin ulaşılabilen sayılarının kronolojik dizini yer almaktadır.

Derginin Kimliği ve Şekil Özellikleri

Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra yayımlanan *Altın Işık* mecmuası, 1925 yılında, Siverek'te yedi sayı hâlinde çıkan bir dergidir. Derginin müessisleri Acemzade Mahmut Fikret ve Mehmet Siret'tir. Dergi ismini, Ziya Gökalp'in düşüncelerinden alır. Gökalp'in izahına göre altın ışık, milleti meydana getiren bir imgedir: Gök Tanrı, Türklerce kutsal sayılan bir gecede, altın ışık suretinde yeryüzüne iner ve Türk milletinin ortaya çıkmasını sağlar (Gökalp, 1996: 152). Dolayısıyla *Altın Işık*'ın Türklük kimliğini öne çıkaran ve yeni bir neslin inşası yolunda yayın politikası izleyen bir dergi olduğunu söylemek mümkündür.

Elimizdeki sayılara göre *Altın Işık*¹, on beş günde bir olan yayımlanma periyodunu istikrarlı bir şekilde sürdürmez. Bazı sayılar on beş günde bir çıkarken bazıları arasında bir ayı aşkın süre mevcuttur. Bütün sayılar Siverek İrfan Matbaasında basılmıştır. Tek nüshası 10 kuruşa satılan derginin abonelik bedelleri, yıllık, 240; altı aylık, 150 kuruştur. Derginin on beş günlük tirajı 500 adettir (Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi, 1926: 663).

Her bir sayısı sekiz sayfa olan dergide sayfalar, çoğunlukla iki sütun hâlinde düzenlenmiştir. Ön kapakta yer alan başlık klişesinde derginin ismi yazılıdır. Klişenin sağında yıl, idare ve adres bilgileri; solunda ise sayı ve abonelik şartları bulunur. Derginin adının altında, logo ile yayımlanan sayılarda “*İlmî, fennî, edebî, içtimaî Türk mecmuasıdır*”; logosuz yayımlanan sayılarda ise “*İlmî, fennî, edebî, içtimaî haftalık mecmuadır*” ibaresi yer alır. Klişenin altında nüsha bedeli, “*Şimdilik on beş günde bir çıkar.*” cümlesi ve müessislerin isimleri bulunmaktadır. Klişesinin üstünde Hicrî ve Rûmî tarihlerle birlikte derginin yayımlandığı gün belirtilir. Altıncı sayıdan itibaren ön kapak sayfası, derginin birinci sayfası olarak numaralandırılmaya başlanmıştır.

Resim: Altın Işık dergisinin logosu (5. sayı)

Altın Işık'ın beşinci sayısından itibaren başlık klişesine parlayan güneş logosu yerleştirilmiştir. Dergi malzeme yetersizliği nedeniyle resimsiz yayımlanan dördüncü sayısı haricinde, kalan her nüshasında zengin bir görsel içeriğe sahiptir. Ön kapak sayfalarında, cumhuriyetin kurucu isimleri ve ünlü Türk kadınlarının fotoğrafları yayımlanmıştır. Ayrıca farklı sayıların iç sayfalarda Siverek'in, bölgenin bazı yöneticilerinin, Halide Edip ile Müfide Ferit gibi kadın yazarların ve abonelerin fotoğrafları yer almaktadır.

Yazar Kadrosu

Bağımsız bir başyazarı olmayan *Altın Işık*'ın yazı heyetinde resmî belgelere göre Acemzade Mahmut Fikret ve Gengerizade Mustafa Vasfi yer alır (Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi, 1926: 663). Dergide yazıları yer alan diğer şahıslar: Mehmet Siret, Hocazade Mehmet Hilmi, M. Tahir, M. Necip, Hamid Zülfü ve Senih müstear isimli bir şairdir. Yazar kadrosunda yer alan şahısların biyografilerini vermek faydalı olacaktır.

Acemzade Mahmut Fikret [Karakoyunlu], 1906 yılında Siverek'te doğar. İlk ve orta öğretimini Siverek'te tamamlayan ve lise öğrenimine bir süre burada devam eden Mahmut Fikret, İstanbul'a gider ve Kabataş Erkek Lisesi'nden mezun olur. Liseden sonra Ankara Hukuk Fakültesine devam eder ve 1929 yılında buradan mezun olur. 1946 yılına kadar evrak, maiyet memurluğu, nahiye müdürlüğü ve kaymakamlık gibi çeşitli görevlerde bulunan Mahmut Fikret, bu tarihte Demokrat Parti'den milletvekili aday olmak üzere istifa eder; fakat seçilemez. 1947 yılında Demirkırat gazetesini çıkarmaya başlar. Gazete kırk beş sayının sonunda basın hayatına veda eder. Mahmut Fikret, 1950 yılında yeniden milletvekili aday olsa da seçilemez. Bunun üzerine siyasetten uzaklaşır ve memleketi Siverek'e döner. Burada Siverek'in Sesi adında bir gazete çıkarır. 18 Eylül 1958'de karaciğer rahatsızlığı sebebiyle vefat eder (Gözcü ve Çakmak, 2020: 155-175). Yazarın M. Fikret adıyla yayımlanan *Rüzgârlar* (1931), *Duyuşlar* (1932) ve Fikret Karakoyunlu adıyla yayımlanan *Gönülden Geçenler* (1943) adlı şiir kitapları bulunur. Ayrıca 1934 yılında Cizre kaymakamlığı sırasında hazırladığı *Tatbikatta Kaymakamlarla Nahiye Müdürlerinin Vazife ve Salâhiyetleri* adlı bir eseri daha bulunmaktadır.

Mehmet Siret [Bayar], 1894 yılında Siverek'te doğar. Siverek İdadi Mektebini 1911 yılında bitirir. Daha sonra mezun olduğu okulda matematik öğretmenliği yapar. Kurtuluş Savaşı sırasında yaşadığı bölgede Mustafa Kemal'in fikirlerini yaymaya çalışan Mehmet Siret, 23 Mayıs 1923'te İrfan gazetesi ve matbaasını kurar. *Altın Işık* dergisi de bu matbaada basılır. Mehmet Siret, 1927 yılında Diyarbakır'da neşredilen Halk Sesi gazetesini satın alır. 1928'de İrfan, 1929'da Halk Sesi gazetesi Urfa'ya taşınır. İki gazete Halk Sesi adıyla birleşir. 1930 yılına kadar Halk Sesi adıyla neşredilen gazete, bu tarihten itibaren Mardin'de yayımlanmaya başlar. Bir süre sonra Ulus Sesi adıyla çıkan gazete, 1972 yılına kadar yayım hayatını sürdürür. Mehmet Siret, 1972'de Ankara'ya taşınır ve 1978 yılında vefat eder. Mehmet Siret, encümen azalığı, il genel meclisi üyeliğinde bulunmuş ve Cumhuriyet Halk Partisi içerisinde çeşitli kademelerde görev almıştır (Bulut, 1999: 37-38). Yazarın M. Siret adıyla yayımlanan, *Mardin Günlemecinden Bir Ötük: Omay Han* (1934); Siret Bayar adıyla yayımlanan, *Yümna Hatun* (1948), *Mardin Artık Devletin Son Günleri ve Aksak Timurun Mardin Seferleri* (1951), *Mardin Artık Devleti* (1959) adlı dört kitabı mevcuttur.

Gergerizade Mustafa Vasfi [Gerger], 1904 yılında Siverek'te doğar. İlk ve orta öğretimini Siverek'te tamamlayan Mustafa Vasfi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olur. Kâtiplik, başkâtiplik, tahrirat müdürlüğü, kaymakamlık ve vali muavinliği gibi çeşitli memuriyet kademelerinde görev alır. 1946 yılı seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisinden aday olur ve Urfa'dan milletvekili seçilerek politikaya giriş yapar. Uzun süre partinin grup başkanlığı görevini sürdüren Gerger, 1961'de seçildiği Cumhuriyet Senatosu üyeliğini 1966'ya kadar sürdürür (Bulut, 1999: 39-40). 12 Ağustos 1995'te vefat eder.

Hafız Hoca unvanıyla tanınan Mehmet Hilmi [Erenler], 1872 yılında Muş'ta doğar. Mektupçuluk ve kaymakamlık gibi çeşitli memuriyetlerde bulunur. İleri düzeyde Farsça bilir. Çemişgezek kaymakamıyken Elâzığ Vilayet Gazetesinde, tefrika hâlinde *Ferişte'den İstifade* başlığıyla bir eser yayımlar (San, 1947: 15). Bu eserden seçme parçalar aynı zamanda *Altın Işık*'in çeşitli sayılarında da yer almaktadır.

Hâmid Zülfü [Tigrel], 1905 yılında Diyarbakır'da doğar. 1927 yılında Yüksek Ticaret Okulundan mezun olur. Almanca ve Fransızca bilen Tigrel, Diyarbakır'da çeşitli okullarda Fransızca ve iktisat dersleri verir. 1932 yılında Gümrük ve İnhisarlar Vekâletinde müfettiş yardımcısı olarak göreve başlar. 1935'te müfettişliğe terfi eder. 1944'te, İstanbul Gümrük Muhafaza başmüdürlüğüne; 1954'te Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti teftiş heyeti reisliğine tayin edilir. 1957 seçimlerinde milletvekili seçilen Tigrel, 25 Temmuz 1973 tarihinde vefat eder (Arslan, t.y: 327-328).

Yukarıdaki şahıslar dışında biyografik bilgilerine ulaşamadığımız Derik ilçesi müstantığı M. Tahir, derginin okurlarından Urfalı M. Necip ve Senîh isimli bir şair, dergide yazıları bulunan diğer kişilerdir.

Derginin İçeriği

Altın Işık kendini “*ilmî, fennî, edebî, içtimaî Türk mecmuası*” olarak tanımlar. Dolayısıyla derginin içeriği edebî metinlerden popüler bilim yazılarına, sosyolojik eleştirilerden yerel halkı ilgilendiren haberlere kadar geniş bir yelpazeye sahiptir.

Cumhuriyetin ilanından sonraki on beş, yirmi senede çıkan dergilerin genelinde edebiyat ve diğer güzel sanatlar, inkılâbı yayma aracı olarak kullanılmış; sanat ve sanat eseri kavramları, inkılâplar yönünden değerlendirilmiştir (Çıkla, 2009: 47). Bu açıdan *Altın Işık*, dönemin diğer dergilerinden farklı değildir: Dergideki edebî metinlerin bazılarında, edebiyat dışı metinlerin ise çoğunda yenilik ve ilerleme fikrinin işlendiği, yapılan inkılâpların halka duyurulduğu görülmektedir.

3.1. Edebî Yazılar

Altın Işık'ta yayımlanan edebî metinlerin çoğunluğunu şairler oluşturmaktadır. Dergideki şairlerin üçü Senîh mahlaslı şaire aittir. Halk edebiyatı etkisinin görüldüğü şairlerin tamamı liriktir. On birli hece ölçüsüyle yazılan “Kalp Güneşi” ve “Sevgilime” başlıklı şairlerde benzer konular işlenir: Tabiatın büyüleyici manzaralarına rağmen anlatıcı hissettiği bunalım hissinden kurtulamaz. Çevre tüm varlığıyla ona kaybettiği sevgilisini hatırlar.

“Ölen Kedime”, şairin kedisi Mehpare'nin ölümünden sonra kaleme aldığı bir şiiirdir. Meali'nin Mersiye-i Gürbe'si ve Namık Kemâl'in Hırrename'siyle benzer bir içeriğe sahip olan “Ölen Kedime”, üslup yönünden bu şiiirlerden ayrılır. Meali ve Namık Kemâl'in eserlerinde hicve ait mizahî unsurlar yoğunken Senîh'in şiiiri, kaybedilen evcil hayvanın ardından söylenen bir ağıt niteliğindedir:

Fazla kar yağmış soğuk bir gündü
Seni elimle toprağa gömdüm
Şimdi vücudun türaba döndü
Ah! mini mini zavallı kedim

Koyduğum zaman seni mezara
Sema ağladı mahzun bir sesle

Ben de sızladım küçük “Mehpare”

Sabaha kadar yaşlar dökerek (Senih, 30 Mayıs 1341: 8)

Dergideki bir diğer şiir, Derik ilçesi müstantığı M. Tahir’e aittir. “Altın Dağı Dilinden” başlıklı şiirde, gaflet uykusundan uyanan Türk gencinin durmaksızın faaliyette olduğu belirtilir. Siverek civarındaki bir dağda altın madeni olduğunu düşünen M. Tahir, gençleri altın madenciliğine teşvik eder. Altının fakirlik ve sefilliği bitireceği söyleyerek *Altın Işık* dergisinin bu konuda aracı olmasını ister:

Ben altınım ‘altın ışık’ sakın beni unutma

Yakınlarda toprağıma kazma, kürek vurulsun

Milletime tanıtmak çün nazarından dür tutma

Çağır, bağır etrafımda makineler kurulsun (M. Tahir, 30 Mayıs 1341: 8)

Altın Işık’taki diğer şiirler çeşitli dergilerden iktibas edilmiştir. Bu şiirler: Kemalettin Kâmi’nin Türk Yurdu dergisinde yayımlanan “Kitabe”, Kemâl Ahmet’in *Anadolu Mecmuası*’nda yayımlanan “Ayşe’nin Türküsü” ve Cenap Mehmeddin’in *İçtihad* mecmuasında yayımlanan “Musul İçin” başlıklı şiirleridir.

Dergide yer alan tek hikâye, Hâmid Zülfü’nün “Seni Unutmadı” adlı eseridir. Hikâyenin anlatıcısı Nijad, bir mayıs sabahında odasının penceresinden kırları seyrettiği sırada, dört yıl önce kaybettiği eşine benzeyen bir kadın görür. Vefat eden eşini hatırlar ve bir süre geçmişteki mutlu günlerini hayâl eder. Bu sırada kırdan geçen kadın, sesi işitilecek kadar Nijad’ın evine yaklaşır ve yaşlı bir adamla sohbet etmeye başlar. Kadın ihtiyara başına gelen talihsiz olaydan bahsetmekte, geride bıraktığı sevgilisinin durumunu merak etmektedir. Nijad kulak misafiri olduğu sohbetin tıpkı kendi hayatına benzediğini düşünürken kadının “*Babacığım ben öldüm, acaba Nijad beni daha seviyor mu? Benim için ağlıyor mu?*” (Hâmid Zülfü, 11 Ağustos 1341: 7) sözlerini işitir. Nijad bunun üzerine uzaktan seyrettiği kişinin ölmüş karısı olduğunu fark eder, baygınlık geçirir. Kendine geldiğinde gözleri yaşlı hâlde yerde yatmaktadır. Pencereye koşup dışarı baktığında kimsenin olmadığını görür. Az önce yaşadıklarının bir sanrı olduğunu üzülen kabullenir.

Altın Işık’taki bir diğer edebî metin, Mehmet Hilmi tarafından kaleme alınan “İmam-ı Azam’dan” başlıklı metin şerhleridir. Bu yazılar, daha önce Elâzığ Vilayet Gazetesinde tefrika hâlinde yayımlanan *Ferişteden İstifade* adlı eserden alınmıştır. Yazı dizisi, İmam-ı Azam’a ait Farsça beyitlerin Türkçe tercüme ve tahlillerini içermektedir.

Dergideki diğer edebî yazılar; Mehmet Hilmi’nin gül-bülbül mazmununu konu eden “Bülbül Güle Âşık mıdır?” adlı denemesi ve “Hikemiyat” başlıklı didaktik bir metni ile Senih’in istinsah ettiği “Mezar Başında” adlı bir hatıratır.

3.2. Sosyal ve Siyasi Konulu Yazılar

Dergideki toplumsal meselelere odaklanan üç yazıda kadınlık meselesi ele alınır. Mahmut Fikret tarafından kaleme alınan “Zafer ve Kadınlarımız”da, kadınların fikir ve toplum hayatında erkeklerle eşit rollere sahip oldukları söylenir. Ancak kadınlık, anne kimliği öne çıkarılarak ele alınmıştır: Mahmut Fikret’e göre fikir hayatının gelişmesi için kadınların omuzlarına yüklenen asıl sorumluluk, gelecek nesli inşa etmektir. Müstakbel Türk neslinin “*nurlu, seciyeli, mefkûreli*” yetişmesi için öncelikle kadınların düşünceleri yükseltilmesi gerekir.

Kadının gelecek nesli yarattığı fikri, cumhuriyet öncesi basınında da tartışılan meseleler arasındadır. İttihat ve Terakki Partisinin önde gelen isimlerinden Ahmet Rıza Bey, ideal gençliğin kendini vatanına adayarak, sorumluluk almaktan çekinmeyip iradeli olan kişilerden oluşacağını söyler. İkinci Meşrutiyet’ten önce çıkarttığı Kadın adlı dergide, bu vasıfların gençlere anneleri tarafından kazandırılacağını belirtir. Bu sebeple kadınlar, daha iyi bir nesil meydana getirmek için kültürlü olmaya mecburdur (Mardin, 1994: 217). Zafer ve Kadınlarımız’daki ideal Türk gencinin yetişmesi için önce Türk kadınının donanımlı olması gerektiği fikri, Ahmet Rıza’nın düşünceleriyle paralellik gösterir. Ancak Mahmut Fikret’in tavrı, Ahmet Rıza’ninkine kıyasla çok daha karamsardır. O, Türk kadınının mevcut durumunun gelecek vadetmediğini düşünür:

Dimağı Şark'ın hurafeleriyle tozlanan, cevher-i asliyesini kaybeden kadınlara malikiz. Türk kadınlığının bugünkü hâli şüphe yok ki acıklıdır, vaatkâr değildir. Nesli atının validesi olmak dolayısıyla bu hüsrân tezâuf edecektir. Hâlâ karun-ı evvelî zihniyet tetiriyle Battal Gazilere perestîş eden, kızların okumasını "gâvurluk" telakki gibi garip fikirler besleyen bir kadınlık, omzundaki mesuliyeti takdir edemez. Ancak ağırlığı altında ezilir (Acemzade M. Fikret, 24 Nisan 1341: 4).

Kadınlar hakkında yayımlanan diğer iki metin, Ziyaeddin Fahri'nin ilk olarak *Anadolu Mecmuası*'nda neşredilen "Anadolu Kadınlığı" başlıklı yazılarıdır. *Altın Işık*'ın altıncı sayısında yer alan ilk yazıda, Anadolu kadınının Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği insanüstü çabayı siyasetçilik ve particilik uğruna suiistimal eden kişiler eleştirilir. Anadolu kadınının kahramanlığından istifade eden bu yabancı zümrenin ihtirasları doğrultusunda hareket ettiği söylenir. Ancak yazara göre Anadolu kadınının hakları konusunda çaba sarf eden tek zümre de onlardır. Çünkü Anadolu kadınına gösterilen ilgi savaş dönemiyle sınırlı kalmış, birkaç yıldan beri de ondan bahsedilmez olmuştur. Anadolu kadınlığına yabancı olan zümreler, onun maddî ve manevî ihtiyaçlarından habersiz olmalarına rağmen kendilerini bir tür sözcü ilan etmişlerdir.

Altın Işık'ın yedinci sayısında yine aynı başlıkla yayımlanan diğer yazıda, kadın ve kadınlık kavramlarının tarihteki ele alınmış biçimlerinden bahsedilir. Ziyaeddin Fahri, kadınlık hakkındaki meselelerin son asra kadar ahlâkî açıdan ele alındığını belirtir. Başlangıçta din âlimleri, dinî kitaplardan hareketle kadının toplumdaki yerini tayin etmeye çalışırlar. On altıncı asır sonrasında skolastik düşünce sarsılınca mesele artık dinî düşünceden arıtılmış şekilde irdelenir. Ahlâk felsefecileri, kadının hayat ve ahlâkından; hukukçular, bireysel ve toplumsal haklarından; psikologlar ise kadın psikolojisinden bahseder. Nihâyet sosyologlar, sosyolojinin imkânlarıyla kadın ve kadınlığı incelemeye başlar. Ziyaeddin Fahri'ye göre kadın ve kadınlığın sosyolojik açıdan incelenmesi, diğer inceleme yöntemlerine nazaran daha üstündür.

Kadınlık meselesini ele alan yazılarda, ilerleme ve yenileşme fikri vurgulanır. Kurtuluş Savaşı'nda ve inkılaplarda öne çıkan Halide Edip, Müfide Ferit, Latife Hanım gibi dönemin ünlü kadınlarının fotoğrafları dergide yayımlanarak yenilik fikri bir anlamda somutlaştırılır. Kadınlık ve yenilik kavramlarının birlikte ele alınmasının nedeni, ilerlemenin ancak modernleşmeyle gerçekleşeceğini düşünen milliyetçi aydının kadın özgürlüğünü Batı'nın başarılarının temel unsurlarından biri olarak görmesidir. Robert Young'ın belirttiği üzere (2016: 502), ulus devletlerin erken dönemlerinde feminizm ve milliyetçiliğin birbiriyle uyumlu olduğu fikri, *Altın Işık*'ta da kendini göstermektedir.

İlerleme fikrinin işlendiği bir diğer yazı "Teceddüde Doğru"dur. Yazıda, insanlığın refahını terakki fikrinin sağladığı belirtilir. Tarihin her döneminde teceddüt hareketleri kanla, ateşle, dedikodu ve münakaşalarla doludur. Çünkü yenilik fikri, kendisiyle birlikte muarızlarını da doğurur. Metnin yazarı Mehmet Siret'e göre Türkiye'de yeniliklere itiraz eden iki zümre bulunmaktadır: Bu zümrelerden birincisi, yenilikleri dinsizlik olarak gören, işittiklerini sorgulamadan papağan gibi tekrarlayan cahil halk tabakasıdır. İkinci zümre ise yeniliklerin sadece maddî yönlerinin alınması gerektiğini savunan, hırslı kişilerdir. Onlara göre toplumsal değişme tehlikeli ve zararlıdır. Türk milletine gerekenler maddî unsurlarla sınırlıdır; çünkü ilim ve maneviyat alanlarında herhangi bir noksan bulunmamaktadır. Yazar, her iki zümreye itiraz eder. Teceddüdün öncelikle içtimaî-fikrî ve ardından iktisadî-maddî boyutuyla gerçekleşmesi gerektiğini belirtir. Yazara göre yeniliğin kökleşmesi için mücadele edilmesi gereken hususlar bulunmaktadır: "*Tereddî ve tedennînin yegâne âmilleri olan hurâfât, an'anât, itikâdât-ı bâtila bizde kökleşmiştir. Bunları yıkmak, ezmek icap eder*" (Mehmet Siret, 24 Nisan 1341: 2). Yenilik fikrinin işlendiği yazılarda, gösterilen çabaların halkta karşılığını bulmadığını düşünen yazarların kimi zaman karamsar kimi zaman da suçlayıcı oldukları görülür: Mehmet Siret, batıl inançlar ve hurafelerle birlikte her türlü geleneği, yozlaşmanın etkeni olarak görürken Mahmut Fikret, Battal Gazi destanı okuyan kadınları, "*kirli bir zihniyet taşıyan bugünkü valideler*" (Acemzade M. Fikret, 24 Nisan 1341: 4) sözleriyle eleştirir.

Dergideki "Bir Arkadaşıma Açık Mektup" başlıklı yazı serisinde akıl, millî aşk ve vatan aşkı konuları işlenir. Mektupların yazarı Mustafa Vasfi, vatan aşkını diğer aşk türlerine üstün tutar. Vatanını sevmeyen kişileri, kangren olmuş uzuvlara benzetir. Derginin beşinci sayısında yayımlanan "Bir Arkadaşıma Açık Mektup 3" başlıklı yazı, Şeyh Sait davasının görüldüğü günlerde kaleme alınır. Güncel bir vaka olan bu dava vatanseverlik açısından yorumlanır:

Yani Şeyh Said dilen melun sima, millî, vatanî, dinî aşktan mahrum bir yobazdı. Başına topladığı serseriler de kendi kıratında vatansız derbederlerdi. Eğer zaman-ı saadeti ihya etmek isteyen bu denilerde vatan aşkı, vatan muhabbeti, din ve nasım kaygısı olsaydı; kardeşim, binlerce askerimizin, binlerce ahalinin kanını akıtırlar mıydı? (M. Vasfi, 29 Haziran 1341: 5)

Altın Işık'ta felsefeyle ilgili iki yazı yer almaktadır: “Dekart’ın Ahvali Hakkındaki Notlar Münasebetiyle” başlıklı yazıda, ana hatlarıyla bilgi felsefesinden bahsedilir. “Felsefe Karşısında” adlı makalede ise Ziya Gökalp ve Abdullah Cevdet’in düşünce tarihi için verdiği emekler övülür. Demokrasi ve vicdan kavramları öne çıkarılarak aranan özgünlüğün halkta bulunacağı belirtilir.

Dergide haber metinleri de bulunmaktadır. “İntihar Salgını” başlıklı haber yazısında, intihar vakalarının sıradanlaştığı, âdeta bir salgın hâlini aldığı belirtilir. Gençlerin açlık ve aşkı intiharların sebebi olarak görmeleri eleştirilir. Yazara göre intiharların esas nedeni mefkûresizliktir. “Fennin Halledemediği Muamma” ise Amerika’da yaşayan bir çocuğun vücudunun taşlaştığını ve bu vakanın altında yatan nedenin henüz tespit edilemediğini konu eden bir haber yazısıdır.

3.3. Siverek ve Çevresi Hakkındaki Yazılar

Cumhuriyetin ilk yıllarında gerçekleştirilen inkılaplar dolayısıyla yerel basın, yenilikleri yayma görevi üstlenir. Dolayısıyla yerel gazete ve dergilerde ulusal meseleleri ilgilendiren pek çok haber bulunmaktadır. Ancak yerel basın ve ulusal basının önemli bir farkı, bölgesel meseleleri ele alış biçimindedir. Yerel basın organlarında ülke genelini ilgilendiren sorunların yanında, hitap edilen bölge insanının problemleri de dile getirilir.

Altın Işık mecmuasında yer alan beş yazı, doğrudan Siverek ve çevresiyle ilgilidir. Derik ilçesi sorgu yargıcı tarafından kaleme alınan “Altın Dağı Dilinden Altın Işık’a” başlıklı yazı, bölgedeki madencilik faaliyetlerine dairdir. Eski tarihlerde bir süreliğine işletilen altın madeninin kaderine terk edilmesi eleştirilir. Metnin yazarı araştırmalarına göre madendeki altın potansiyelinin yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Böylesi bir potansiyelin kaderine terk edilmesinin kabul edilemez olduğunu düşünür. Türk gençlerine âtl toprakları değerlendirmeyi tavsiye eder.

“Sıhhiye Müdürü Muharrem Bey’in Beyanâtı” başlığını taşıyan yazı, röportaj türündedir. Yöre insanının sağlık durumu üzerine olan röportajda hastalıkların görülme sıklığı ve sebepleri, önceki yıla göre artış ve azalış oranları, halkın tıbbî tedaviye karşı tutumları ele alınır. Sağlık müdürünün verdiği bilgilere göre sıtma hastalığı, mevsim normallerine göre yarı yarıya azalmış; fakat bağırsak hastalıkları son derece yaygınlaşmıştır. Hastalıkların iki önemli nedeni vardır: Bunlardan ilki Siverek’teki kuyu sularının bozuk ve memleketin tek su kaynağı olan Hacı Pınarı’nın sağlıksız olmasıdır. Diğeri ise kadınların evde hapis hayatı yaşamalarıdır: Kafeslere hapsolan kadınlar yeterli güneş ışığı alamadıkları için daha sık rahatsızlanmaktadır.

Röportajda bölge insanının tıbbî tedavilere karşı olan tutumları da konu edilir. Halkın şifa bulmak için “üfürükçü”lere başvurup muska yazdırma alışkanlığının azaldığı, yakın gelecekte söz konusu durumun tamamen ortadan kalkacağından ümitli olduğu belirtilir. Öte yandan zührevî hastalıklar yaygınlaşmakta ve kalıtsal yoldan alt soya geçmesi yönünden tehlikeli bulunmaktadır. Halkın ücretsiz tedaviden faydalanmama nedeninin cehalet olduğu düşünülür.

Siverek hakkındaki “Vekillerimizin Teşrifleri Münasebetiyle” başlıklı diğer yazı, bir lise öğrencisi tarafından kaleme alınmıştır. “Görülecek ve gösterilecek şeylerimiz yok. Bir yetimde ne bulunur ki, bu yetimler diyarında güzel şeyler bulunsun?” (İmzasız, 25 Temmuz 1341: 5) sözleriyle Siverek, yetime benzetilir. Memleketin en büyük ilim yuvasının lise, en âlim kişilerin ise burada okuyan öğrenciler olduğu belirtilir. Metnin yazarı olan lise öğrencisi, bölgeyi ziyarete gelen milletvekillerinden eğitim kurumu talebinde bulunur. Cumhuriyet güneşini elinde tutan vekillerden küçük bir ışık parçasını da Siverek’e vermelerini ister.

Siverek ve çevresiyle ilgili olan diğer iki yazı, bölgenin sağlık kurumlarına dairdir. Derginin kurucularından Mahmut Fikret’in kaleme aldığı “Büyük Dert” başlıklı yazıda, yabancı ülkelerde hayvanlara özgü dispanser ve hastaneler bulunduğu hâlde, Siverek halkının bir eczaneye dahi sahip olmaması eleştirilir. Dergideki diğer yazılarla karşılaştırıldığında söz konusu yazı, eleştirel tavrın yönü açısından farklılık

gösterir: Diğer metinlerde çoğunlukla halkın geri kalmışlığı, onların cehaletleriyle açıklanırken bu yazıda, aydınların da en az halk kadar sorumluluğa sahip olduğu belirtilir:

Bugün mevcut hastalarımıza doktorların vereceği cevap mutlaka şu soğuk ve manasız cümledir: “İlaç yok ki reçete yazalım.” Bu cevabın hastaya hitaben “Fen sizi tedaviden acizdir. Ölmeye mahkûmsunuz demekten farklı değildir. [...] Bu hadise yavaş yavaş tarihe karışmaya başlayan üfürükçülerin var kuvvetiyle faaliyet sahalalarına atılmalarına çok müsait bir zemin teşkil eder. Buna göz yummak istikbal namına, medeniyet namına günahdır. Asrî yaşayalım diye bağırıyorken batıl itikatların canlanmasına sebep olmayalım (Acemzade Mahmut Fikret, 11 Ağustos 1341: 2).

Siverek ve çevresi hakkındaki son yazı “Hayırlı Bir Teşebbüs” başlığı altında yayımlanan haber metnidir. Sıhhiye Vekaletinin Anadolu'nun çeşitli yerlerinde doğumevi kuracağı haberi sevinçle karşılanır. Özellikle Siverek ve çevresindeki halkın doğumevi olmadığı için çok acı tecrübeler yaşadıkları dile getirilir. Bölgeye kurulacak olan bir doğumevinin yaşanan acılara son verebileceği belirtilir.

Yerel basının işlevleri temelde üç başlıkta toplanabilir. Bu işlevler: yönetimin halk adına denetimi ve kamuoyu oluşturmak, yerel yönetim hizmetlerinin duyurulması ve yöneten-yönetilen ilişkisini sağlamak, millî iradeyi yansıtmak demokrasi kültürünü yerleştirmektir (Gezgin, 2007: 177-178). Yerel bir basın örneği olarak *Altın Işık*'ta söz konusu işlevleri görmek mümkündür. Dergide kadının toplumsal hayatta aktif olması, seçme ve seçilme hürriyeti, demokrasi, hukukun üstünlüğü gibi değerlerin yaygınlaştırılması amacıyla kaleme alınan, millî meseleleri yansıtan yazılar oldukça fazladır. Öte yandan yerel basın olmanın bir neticesi olarak bölgesel problemleri işleyen metinler de bulunmaktadır.

Dergideki millî meseleleri işleyen yazılar ile Siverek ve çevresinin problemlerini konu eden yazıların birbirinden farklılaştığı nokta, eleştirinin hedefidir. Kız çocuklarının okutulmaması, vatan ve millet bilincinin yokluğu, bâtıl inançlara duyulan saplantı gibi ulusun genelini ilgilendiren meseleler, eski-yeni çatışması etrafında işlenir. Bu tarz metinlerde eleştirinin hedefi zihniyettir; ancak Siverek ve çevresindeki eğitim kurumlarının eksikliği, eczane ve doğumevi gibi sağlık merkezlerinin yokluğu gibi bölgesel problemleri ele alan yazılarda, eleştirinin ilgili kurumlara yöneltildiği söylenebilir.

3.4. İlanlar, Diğer Yazılar ve Görsel İçerikler

Altın Işık dergisinde birçok duyuru ve görsel içerik bulunmaktadır. Dergide yer alan duyuruları kitap ve dergi önerilerini içeren tanıtım yazıları, kurumlara bağış yapılmasının önemini bildiren tavsiye yazıları ve tebrik, özür ve vefatlardan duyulan üzüntüyü dile getiren duyurular olmak üzere üç başlık altında sınıflandırmak mümkündür.

Tanıtım yazılarında ulusal ve yerel basından dergilerle birlikte bazı yazarların kitapları önerilir. “İçtihad” başlığı altında yayımlanan ilanlarda, Abdullah Cevdet'in çıkarttığı *İçtihad* dergisinin okunması tavsiye edilir ve derginin okurlara incelemek üzere bir nüshasını ücretsiz şekilde gönderdiği haber verilir. Okunması tavsiye edilen diğer dergiler, Anadolu'nun toplumsal meselelerine değindiği ifade edilen *Anadolu Mecmuası*, Türkiye'nin yegâne fikir dergisi olarak görülen *Türk Yurdu*, içki ve uyuşturucunun zararlarını anlatan *Hilal-i Ahdar* mecmualarıdır. Kitap olarak ise Gustave Le Bon'un *Dün ve Bugün* adlı eseri ile Reşat Nuri'nin *Akşam Güneşi* romanı önerilmiştir.

Altın Işık, kurumlara bağış yapılması hususunda birçok sayıda okurlarına tavsiyede bulunur: Hilal-i Ahmer Cemiyetinin şehit yakınlarına kucak açtıkları, fakirlik içinde yaşayan ailelere yardım ettiği belirtilir. Cemiyete bağış yapmanın her şeyden evvel bir dinî borç olduğu hatırlatılır. Ayrıca muhtelif sayılarda Tayyare Cemiyetine yardım etmenin gerekliliği vurgulanır.

Dergide yer alan tebrik yazılarında bayram, nişan merasimi, yazar kadrosuna dahil olan yeni bir kişi gibi vesilelerle iyi dilekler ifade edilir. Özür yazılarında ise genellikle malzeme eksikliği nedeniyle yerine getirilemeyen vaatlerden dolayı okurdan af dilenir. Mürekkep yokluğundan resimsiz çıkan bir nüsha, gerekli puntoda harf kalıpları olmadığı için neşredilemeyen lügat, neşri geciken bir sayı özür bildiren yazılara örnek olarak gösterilebilir. Dergide yer alan diğer duyurular vefat ilanları, diploma gibi belgeler için verilen kayıp ilanları ve birtakım resmî ilanlarıdır.

Altın Işık zengin bir görsel içeriğe sahiptir. Görsel içerik olmadan çıkan dördüncü sayı dışında, ulaşabildiğimiz bütün sayılarda birçok fotoğraf bulunmaktadır. Görsel içeriklerde dikkati çeken ilk husus, Kurtuluş Savaşı sırasında öne çıkmış kişilerin ve özellikle meşhur Türk kadınlarının fotoğraflarıdır. Derginin ikinci sayısında Mustafa Kemal Atatürk ve Halide Edip'in, beşinci sayıda Latife Hanım'ın, yedinci sayıda Müfide Ferit'in fotoğrafları yer almaktadır.

Dergide yer alan diğer görsel içerikler Siverek'in, bölgenin milletvekillerinin, röportaj yapılan sıhhiye müdürünün ve "Abonmanlarımızın/Abonelerimizin Fotoğraflarından" başlığı altında yer alan okurların fotoğraflarıdır.

Sonuç

Altın Işık, 1925 yılının nisan ve ağustos ayları arasında, yedi sayı yayımlanan bir yerel dergidir. Derginin başlık klışesinin altında yer alan "*ilmî, edebî, fennî ve içtimaî*" ibarelerinden anlaşıldığı üzere *Altın Işık*, içerik açısından geniş bir faaliyet alanında varlık gösterir. Birçok farklı tür ve konuda yazılar içeren dergi, görsel materyallerle zenginleştirilmiştir.

Cumhuriyetin ilanından iki yıl sonra yayımlanan derginin içeriğini çoğunlukla ülke genelini ilgilendiren meseleler belirler: Demokrasi, millî-vatanî aşk, kadın özgürlüğü, sanayi alanında atılması gereken adımlar, Şeyh Sait isyanı davası gibi güncel konular yazılarda işlenen ulusal nitelikteki meselelerdir. Ancak dergide toplumun genelini ilgilendiren yazıların yanında, Siverek ve çevresiyle ilgili parçalar da bulunmaktadır: Yöredeki eğitim ve sağlık kurumlarının eksikliği, yer altı yatırımlarının yetersizliği, bölge yöneticileriyle yapılan röportajlar yerel basın olmanın getirdiği sorumlulukla birlikte kaleme alınan, bölgesel meselelere odaklanan yazılardır.

Kısa ömürlü olmasına rağmen *Altın Işık*'ın Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yerel dergilerinden biri olması, merkeze uzak bölgelerdeki halk ve aydınların inkılâplara yaklaşımlarını yansıtması ve dönemin bölgesel sorunlarını dile getirmesi bakımından yerel basın tarihinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Sonnotlar

Derginin 2, 5, 6 ve 7. sayıları Millî Kütüphane Dijital Kütüphane Sistemi'nden; 4. sayısı, Hakkı Tarık Us Koleksiyonu'ndan temin edilmiştir.

Ekler

Ek 1: *Altın Işık* dergisinin 7. sayısının kapak sayfası

Kapak sayfasında Müfide Ferit [Tek]'in fotoğrafı yer almaktadır.

Ek 2: Kronolojik Dizin

Sayı:2, 1 Şevval 1343 (24 Nisan 1925)

Altın Işık, "Büyük Halâskâr ve Reis-i Cumhurbaşumuz: Gazi Mustafa Kemâl Paşa Hazretleri", [fotoğraf], Ön kapak.

Mehmed Siret, "Teceddüde Doğru", [makale], ss. 1-2.

Altın Işık, "Bayram", [ilan], s. 2.

Mehmed Hilmi, "İmam-ı Azam'dan", [metin şerhi], ss. 2-3.

Altın Işık, "Siverek'in Şarktan Görünüşü", [fotoğraf], s. 3.

Acemzade M. Fikret, "Zafer ve Kadınlarımız", [makale], ss. 4-6.

Altın Işık, "Türk Kadınlığının Mümtaz Bir Siması: Halide Edib Hanımefendi", [fotoğraf], s. 6.

_____, "Fennin Halledemediği Muamma", [haber yazısı], ss. 6-7.

_____, "Hilâl-i Ahmer", [ilan], s. 7.

_____, "Akd-i Mütayemmen", [ilan], s. 7.

_____, “İctihad”, [ilan], s. 8.

_____, “Arz-ı İtizar”, [ilan], s. 8.

Sayı: 4, 7 Zilkade 1343 (30 Mayıs 1925)

Altın Işık, “Mündericat”, [dizin], Ön Kapak.

M. Necip, “Dekart’ın Ahvali Hakkındaki Notlar Münasebetiyle”, [makale], ss. 1-2.

Altın Işık, “Arz-ı İtizar”, [ilan], s. 2.

Hocazade Mehmed Hilmi, “İmam-ı Azam’dan”, [metin şerhi], ss. 2-3.

Altın Işık, “İctihad”, [ilan], s. 3.

Gergerizade Mustafa Vasfî, “Bir Arkadaşıma Açık Mektup 2”, [mektup], ss. 4-5.

M. Tahir, “Altın Dağı Dilinden Altın Işık’a”, [deneme], ss. 5-6.

Altın Işık, “Türk Yurdu”, [ilan], s. 6.

Hilmi, “Bülbül Güle Âşık mıdır?”, [deneme], s. 7.

Kemalettin Kâmî, “Kitâbe”, [şiir], s. 7. [Türk Yurdu dergisinden alıntı]

Senîh, “Ölen Kedime”, [şiir], s. 8.

M. Tahir, “Altın Dağı Dilinden”, [şiir], s. 8.

Sayı: 5, 9 Zilhicce 1343 (29 Haziran 1925)

Altın Işık, “Latife Mustafa Kemâl Hanımefendi”, [fotoğraf], Ön Kapak.

M. Siret, “Felsefe Karşısında”, [makale], ss. 1-2.

Mehmed Hilmi, “İmam-ı Azam’dan”, [metin şerhi], ss. 2-3.

M. Vasfî, “Bir Arkadaşıma Açık Mektup – 3”, [mektup], ss. 4-5.

Mehmed Hilmi, “Hikemiyât”, [deneme], ss. 5-6.

Altın Işık, “Latife Mustafa Kemâl Hanımefendi”, [fotoğraf], s. 6.

_____, “Muhterem Mebusumuz Halil Fahri Bey”, [fotoğraf], s. 7.

_____, “Abonmanlarımızın Fotoğraflarından”, [fotoğraf], s. 8.

_____, “İctihad”, [ilan], s. 8.

_____, “Karilerimize”, [ilan], s. 8.

_____, “Türk Yurdu”, [ilan], s. 8.

_____, “Teşekkür”, [ilan], s. 8.

Sayı: 6, 3 Muharrem 1344 (25 Temmuz 1925)

Altın Işık, “Siverek”, [fotoğraf], s. 1.

_____, “İntihar Salgını”, [deneme], s. 2.

_____, “Sıhhiye Müdürü Muharrem Nüzhet Bey”, [fotoğraf], s. 2.

_____, “Sıhhiye Müdürü Muharrem Bey’in Beyanati”, [röportaj], s. 3.

Senîh, “Sevgilime”, [şiir], s. 3.

Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Kadınlığı”, [makale], s. 4. [Anadolu Mecmuası’ndan alıntı]

Kemâl Ahmed, “Ayşe’nin Türküsü”, [şiir], s. 4. [Anadolu Mecmuası’ndan alıntı]

Mehmed Hilmi, “İmam-ı Azam’dan”, [metin şerhi], s. 5.

Altın Işık, “Vekillerimizin Teşrifleri Münasebetiyle”, [deneme], s. 5.

_____, “Abonmanlarımızın Fotoğraflarından”, [fotoğraf], s. 6.

_____, “Siverek”, [fotoğraf], s. 6.

Seniş [müstensih], “Mezar Başında”, [hatırat], s. 7.

Altın Işık, “Karilerimize”, [ilan], s. 7.

_____, “Koşalım”, [ilan], s. 8.

_____, “Hilâl-i Ahdar”, [ilan], s. 8.

_____, “Anadolu Mecmuası”, [ilan], s. 8.

Sedat, “Zıya”, [ilan], s. 8.

Altın Işık, “Arz-ı İtizar”, [ilan], s. 8.

Sayı: 7, 20 Muharrem 1344 (11 Ağustos 1925)

Altın Işık, “Müfide Ferid Hanımefendi”, [fotoğraf], s. 1.

Acemzade Mahmud Fikret, “Büyük Dert”, [deneme], s. 2.

Altın Işık, “Elim Bir Zıya”, [ilan], s. 2.

Ziyaeddin Fahri, “Anadolu Kadınlığı”, [makale], ss. 3-4. [Anadolu Mecmuası'ndan alıntı]

Cenab Mehmeddin, “Musul İçin”, [şiir], s. 4. [İctihad mecmuasından alıntı]

Acemzade Mahmud Fikret, “Mukaddes Borç”, [deneme], s. 5.

Altın Işık, “Hayırlı Bir Teşebbüs”, [haber yazısı], s. 5.

_____, “İctihad!”, [ilan], s. 5.

Hamid Zülfü, “Seni Unutmadı”, [hikâye], ss. 6-7.

Altın Işık, “Abonelerimizin Fotoğraflarından!”, [fotoğraf], s. 7.

Tütün Daire-i İnhisariye Memuru Ahmed Hamdi, “İlan”, [ilan], s. 8.

Altın Işık, “Akşam Güneşi!”, [ilan], s. 8.

Kaynaklar

ARSLAN, Z. (t.y). *Türk Parlamento Tarihi TBMM – XI. Dönem (1957-1960)*. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları.

BULUT, H. (1999). *İrfan Gazetesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÇIKLA, S. (2009). “Tanzimat’tan Günümüze Gazete-Edebiyat İlişkisi”. *Türkbilig*, S. 18, 34-63.

GEZGİN, S. (2007). *Türkiye’de Yerel Basın*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

GÖKALP, Z. (1996). *Türkçülüğün Esasları*. (Haz. Mehmet Kaplan), Ankara: MEB Yayınları.

GÖZCÜ, A. ve ÇAKMAK, F. (2020). “Türk Basın Hayatında Demirkırat Gazetesi ve Fikret Karakoyunlu”. *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 66, 153-181.

MARDİN, Ş. (1994). *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1895-1908*. İstanbul: İletişim Yayınları.

SAN, S. (1947). *Dün ve Bugün Muş*. Kayseri: Erciyes Matbaası.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi 1925-1926. (1926). İstanbul: Matbaa-i Âmire.

VARLIK, B. (1985). “Yerel Basının Öncüsü: Vilâyet Gazeteleri”. *Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi*, C. 1, 99-102, İstanbul: İletişim Yayınları.

YOUNG, R. J. (2016). *Postkolonyalizm Tarihsel Bir Giriş*. (Çev. Burcu Toksabay Köprülü ve Sertaç Şen), İstanbul: Matbu Kitap.